

Załącznik 6

KALENDARIUM EWOLUCJI OBRONY CYWILNEJ

1. Szczebel międzynarodowy

1. W 1966 r. w Monaco sporządzono Konstytucję przyszłej Międzynarodowej Organizacji Obrony Cywilnej.
2. 1.03.1972 r. ONZ zatwierdza nazwę tej organizacji /rezolucja A.1/R.1./ i nadaje jej status organizacji międzynarodowej.
3. 24.07.1973 r. Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża rozsyła zaproszenia na Konferencję Dyplomatyczną. Cel – nowelizacja Konwencji Genewskich z 12 sierpnia 1949 r.
4. 10.06.1977 r. Zakończono prace nad Protokołami Dodatkowymi do Konwencji Genewskich z 12.08 1949 r. dotyczącymi ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych.
5. W wyniku starań tej Konferencji w 1975 r. w New Delhi przyjęto projekt reguł ograniczenia niebezpieczeństw ludności cywilnej w okresie wojny. Projekt zawierał dużo nieścisłości, dlatego prace kontynuowano.
6. 10 czerwca 1977 r. Zakończono prace nad dwoma Protokołami Dodatkowymi do Konwencji Genewskich z 1949 r. i wyłożono je do podpisu w Bernie.
7. 7 grudnia 1978 r. Protokoły Dodatkowe weszły w życie.
8. Podczas konferencji Międzynarodowej Organizacji Obrony Cywilnej w Ammanie (3–5 kwietnia 1994 r.) przyjęto wiele ustaleń, w tym definicję **ochrony cywilnej**. MOOC chciała wyjść w swojej działalności poza ramy obrony cywilnej (zadania realizowane wyłącznie podczas wojny).
9. 1995 r. w NATO zmieniono nazwę Komitetu Obrony Cywilnej (jednego z dziewięciu – wtedy – komitetów technicznych cywilnego planowania kryzysowego na Komitet Ochrony Cywilnej, zmieniając treść jego zadań pod kątem wypełniania zadań ochrony ludności również w czasie pokoju, dlatego jest to Komitet Ochrony Cywilnej a nie Obrony Cywilnej).

2. Stany Zjednoczone i Europa Zachodnia

1. 1941 r. Prezydent USA rozwiązuje powołaną w 1916 r. Radę Obrony Narodowej i w to miejsce powołuje Biuro Obrony Cywilnej w ramach Biura Planowania Kryzysowego.

2. 1946 r. w ministerstwie wojny (USA) powstaje Zarząd Obrony Cywilnej, którego głównym celem było prowadzenie badań nad obroną cywilną. Zarząd ten wkrótce opracował zasady, według których „wysiłki obrony cywilnej są cywilnej natury i powinny być podejmowane przez organizacje cywilne”¹.
3. Marzec 1948 r. Prezydent USA – Truman powołuje Biuro Planowania Obrony Cywilnej. Zasadniczym zadaniem biura było opracowanie programu włączenia do planowania stałej agencji obrony cywilnej.
4. Sześć miesięcy później raport jest gotowy z propozycją powołania Obrony Cywilnej dla Bezpieczeństwa Narodowego jako federalnego biura obrony cywilnej.
5. Następuje okres dyskusji, który trwa aż do 1949 r., w którym prezydent Truman rozwiązuje Biuro Planowania Obrony Cywilnej, przekazując sprawy obrony cywilnej w kompetencje Zarządu Zasobów Bezpieczeństwa Narodowego.
6. Następują trzy zdarzenia, które zmuszają do rewizji polityki w zakresie ochrony ludności: 1/1.08. 1949 r. – udana próba z bombą atomową w ZSRR; 2/ czerwiec 1950 r. wojska Korei Północnej wkraczają do Korei Południowej i 3/ pięć miesięcy później do wojny włączają się Chińczycy. W grudniu 1949 r. prezydent Truman powołuje Federalną Administrację Obrony Cywilnej.
7. 1950 r. federalna ustawa o obronie cywilnej i powołanie Urzędu Mobilizacji Obrony Cywilnej.
8. W latach 1950–1953. W państwach Europy Zachodniej opracowuje się, przyjmuje i wdraża ustawy o obronie cywilnej.
9. Konflikt koreański został zakończony i przystąpiono do oceny realizowanych przedsięwzięć w zakresie obrony cywilnej. Federalna Administracja Obrony Cywilnej przedkłada wnioski Kongresowi, z których wynika, że: 1/ obrona cywilna powinna być rozważana jako zabezpieczenie przetrwania narodowego i 2/ niektóre przedsięwzięcia obrony cywilnej powinny być wykorzystane w działalności pokojowej, chodzi o planowanie, ratownictwo i dostarczanie pomocy.
10. Powstaje nowa struktura pod nazwą Biuro Mobilizacji Obrony Cywilnej na bazie Federalnej Administracji Obrony Cywilnej i Biura Mobilizacji Obrony. Nowe biuro usytuowano w administracji prezydenta.
11. W 1961 r. odpowiedzialność za ochronę ludności znów rozdzielono między Urząd Obrony Cywilnej funkcjonujący w strukturach ministerstwa obrony i Urząd Mobilizacji Obrony Cywilnej (zmieniając jego nazwę na Urząd Gotowości Kryzysowej) funkcjonujący w strukturach administracji prezydenckiej. Uruchamia się potężny program budownictwa schronowego.

¹ *Emergency Management, op. cit.*, s. 14.

12. W 1972 r. Biuro Obrony Cywilnej (USA) przemianowano na Agencję Przygotowań Obrony Cywilnej, rozwiązując jednocześnie Urząd Gotowości Kryzysowej.
13. W 1973 r. Powołano Agencję Gotowości Federalnej i Administrację Pomocy Federalnej podczas Katastrofy.
14. W 1978 r. pączkujące struktury obrony cywilnej w USA osiągnęły liczbę sześciu organizacji zajmujących się tą działalnością.
15. Po przyjęciu Protokołów Dodatkowych do Konwencji Genewskich z 12.08.1949 r. dotyczących ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych, prezydent Carter rozwiązuje wszystkie sześć organizacji związanych z realizacją obrony cywilnej i powołuje Federalną Agencję Zarządzania Kryzysowego.
16. Koniec 2001 r. Po ataku terrorystycznym na WTC w Nowym Jorku 11.09.2001 r. Federalną Agencję Zarządzania Kryzysowego podporządkowano nowemu Ministerstwu Bezpieczeństwa.
17. Lata 1986–1995 likwidacja obrony cywilnej w jej zimnowojennym kształcie we wszystkich państwach zachodnich i powstanie programów „obrony cywilnej”.

Podobne zmiany zachodziły prawie we wszystkich państwach zachodnich, na co wpływały zmiany w otoczeniu, w tym: doświadczenia z bronią jądrową, wojna w Korei, wojna w Wietnamie i w innych regionach świata, przyjęcie Protokołów Dodatkowych, postępy w zakresie środków przenoszenia środków masowej destrukcji, wielkie kryzysy typu kubańskiego (1962) i etapy odprężeniowe, wreszcie upadek zimnej wojny i atak terrorystyczny na WTC 11.09.2001 r.

3. ZSRR i jego satelici

1. 1921 r. Polska. Powstaje Społeczny Komitet Obrony Przeciwigazowej – „pierwowzór obrony cywilnej” (SKOP).
2. 21.01.1924 r. SKOP przekształca się w Towarzystwo Obrony Przeciwigazowej. W 1928 r. połączenia TOP i Ligi Obrony Powietrznej Państwa (w Polsce) powstaje Liga Obrony Powietrznej i Przeciwigazowej (ustawa z 1934 r.). Tylko w 1939 r. LOOP przeszkoliła ponad 770 tys osób.
4. W 1951 r. władza ludowa uchyla ustawę z 1934 r., likwidując LOPP i powołuje przy RM Terenową Obronę Przeciwlotniczą (zlikwidowana LOOP była organizacją cywilną – TOPL – paramilitarną). Typowy kierunek działań państwa totalitarnego.
5. W 1956 r. Komendę Główną TOPL podporządkowano ministrowi spraw wewnętrznych, a w 1964 r. – po powołaniu Obrony Terytorialnej Kraju – ministrowi obrony narodowej. Wtedy też TOPL zmieniła nazwę na Powszechną Samoobronę, a KG TOPL na Inspektorat Powszechniej Samoobrony.

6. 1961 r. w ZSRR pierwsze wzmianki o Grażdanskaj Oboronie (obronie cywilnej) organizowanej w Ministerstwie Obrony Narodowej.
7. 1972 r. w ZSRR. Grażdanskaja Oborona otrzymuje status służby specjalnej sił zbrojnych (podobnie jak służba łączności czy saperska).
8. 14.12. 1972 r. w Polsce KOK przyjmuje uchwałę o obronie cywilnej („ma być tak jak u towarzyszy radzieckich”).
9. 18.05 1973 r. w Polsce, wykonując uchwałę KOK, Rada Ministrów przyjmuje uchwałę nr 111/73 w sprawie obrony cywilnej.
10. 31.08 1973 r. w Polsce zmilitaryzowano niektóre działania nowej obrony cywilnej.
11. 1975. Powołano Inspektorat OCK i zobowiązano szefa OCK (wiceministra obrony narodowej i członka KOK) do określenia zasad realizacji zadań OC w zakresie potrzeb militarnych wybrzeża morskiego. Szef OCK został zobowiązany do współpracy z szefem Sztabu Generalnego WP.
12. 1974 r. Zastępców dowódców okręgów wojskowych ds. OT zobowiązano do zapewnienia ścisłej współpracy z obroną cywilną, gdzie szefami inspektoratów byli oficerowie w służbie czynnej.
13. 16–21.10.1977 r. w Moskwie po przyjęciu Protokołów Dodatkowych, gdzie definiowano obronę cywilną jako wykonywanie zadań humanitarnych, delegacja OC PRL odbyła konsultacje w sztabie OC ZSRR, podczas której przyjęto zasady współpracy i stałej koordynacji wysiłków realizacji zadań OC. Podczas tego spotkania przyjęto własną wykładnię realizacji zadań OC.
14. Pod koniec 1977 r. obrona cywilna zaczęła wkraczać do garnizonów; obronę cywilną (samoobronę) zaczęto organizować w garnizonach i zakładach podległych ministrowi obrony narodowej.
15. Styczeń 1978 r. KOK przyjmuje zestawy zadań, jakie administracja zobowiązana była wykonać w zakresie obrony cywilnej w wyższych stanach gotowości obrony.
16. 1979 r. przy okazji nowelizacji ustawy o powszechnym obowiązku PRL obronie cywilnej poświęcono cały VI dział.
17. Grudzień 1981 r. W Polsce szef OCK (wiceminister obrony narodowej) powołuje do służby czynnej w obronie cywilnej osoby mające przydziały mobilizacyjne. Oficerów inspektoratów terenowych OC kieruje się do wykonywania zadań specjalnych (kadra wojskowa weszła w skład wojskowych grup operacyjnych).
18. Uchwała Rady Ministrów z 23 grudnia 1983 r. podzieliła zadania obrony cywilnej na pięć grup:
 - ochronę ludności przez alarmowanie, rozśrodkowanie i ewakuację, budowlę ochronne, urządzenia specjalne i zaopatrzenie w sprzęt ochronny;

- ochronę zakładów pracy i obiektów użyteczności publicznej z uwzględnieniem źródeł wody, zaciemniania oświetlenia, zabezpieczania unikalnej aparatury oraz dokumentacji technicznej, stanowisk kierowania, ochrony pól rolnych i zasobów żywieniowych;
- ochronę dóbr kultury;
- akcje ratownicze, w tym zwłaszcza udzielanie pomocy rannym i poszkodowanym;
- przygotowaniu formacji OC do współdziałania w zwalczaniu klęsk żywiołowych.

Urząd szefa OCK podniesiono do rangi centralnego organu administracji państwowej w sprawach obrony cywilnej.

19. 1984 r. W Moskwie przystąpiono do szkolenia kierowniczej kadry obrony cywilnej. Prawdopodobnie zrealizowano tylko jedno tego typu szkolenie.
20. 23.10.1991 r. Polska ratyfikuje Protokoły Dodatkowe do Konwencji Genewskich z 12.08 1949 r., ale w obronie cywilnej nie nastąpiły żadne zmiany.
21. 01.01.1997 r. „Obrona Cywilna” przeniesiona do MSWiA; szefem OCK w miejsce generała – żołnierza zostaje generał strażak i na tym zmiany się kończą.
22. Lata 1998–1999. Szefem obrony cywilnej kraju jest cywil i nadal brak jakichkolwiek zmian w kierunku dostosowania rozwiązań do prawa międzynarodowego.
23. Lata 2000–2005. Szefem obrony cywilnej komendant PSP, zmian brak.
24. Lata 2005–2007. Szefem OCK – wiceminister spraw wewnętrznych i administracji i dalej nic się nie zmienia.
25. 2007 r. – Szefem OCK ponownie komendant PSP i nadal nie ma żadnych zmian.
27. 2012 r. NIK kontroluje obronę cywilną.